

SUOJELUSKUNTA- KIVÄÄRI ELI ”PYSTYKORVA”

m/28-30. Ase oli huolellisesti valmistettu, ja siinä oli erittäin hyvälaatuinen ja tarkkakäyntinen piippu. Kiväärinmalli olikin hyvin suosittu sotavuosina myös tarkka-ampujakiväärinä. Suurin osa suomalaisista tarkka-ampujista sai tulla toimeen läpi sodan Simo Häyhän tavoin avotähtäimellisellä aseella. Suojeluskunnissa koulutettujen ja säännöllisesti harjoitelleiden miesten ampumataito antoikin tähän hyvät edellytykset.

Suomi laiminlöi ennen sotia pahoin asevoimiensa kehittämisen. Länsimainen trendi oli meilläkin tuttu. Suursotaan Euroopassa ei uskottu. Suurin osa varustelumenoista hajosi myöhemmin hyödyttömiksi osoittautuneisiin ja jo aikanaan kritisoihin suuhankkeisiin panssarilaivoista pommikoneisiin. Tarkka-ammunnan kaltaisten jalkaväen erikoistoimintojen kehittämiseen ei juurikaan riittänyt mielenkiintoa.

Mutta aivan kaikki eivät sentään uskoneet ikuisen rauhaan. Puolustusvoimiimme kuuluneen suojeluskuntajärjestön piirissä tehtiin ankaraa työtä maanpuolustuksen edistämiseksi kouluttamalla, mutta myös kehittämällä taktiikoita ja kalustoa. Suojeluskunnat keskittyivät useimmiten kovin käytännönläheisiin asioihin, ja niinpä suojeluskunnissa harjoitettiin, tutkittiin ja kehitettiin monien muiden sotilaallisten taitojen ja teknikoiden ohella myös tarkka-ampujataitoja ja -välineitä.

Suojeluskunnan koulutusohjelmistot I ja II listasivat tarkka-ampujan monipuolisen peruskoulutuksen lisäksi muun muassa seuraavia aiheita opetettavien ja hallittavien asioiden joukkoon:

- Ennakon määrääminen liikkuvaan maaliin
- Etäisyyksien arvioiminen, keskipitkät ja pitkät etäisyydet
- Maalinmäärittelyharjoitusta erilaisiin ja eri pituisilla etäisyyksillä oleviin sekä naamioituihin että naamioimattomiin maaleihin
- Maalien tärkeysjärjestyksen arvioiminen maalien esiintymisen ja maaston taktillisen arvostelun perusteella, havaintojen ilmoittaminen
- Havainnontekoharjoituksia pimeässä sekä kaasun vaikutuksen alaisena
- Tarkka-ampujien yhteistoiminta taistelussa
- Tarkka-ampujan toiminta pimeässä ja savussa
- Tarkka-ampujan ja tähtäjäyksen yhteistoiminta

Jos toteutunut koulutus vastasi lähimaillekaan edellä kuvattua, voidaan puhua melko kovatasoisesta koulutuksesta. Monikohan nykyajan joukko-osasto voi ylpeillä Suomessa samanlaisella koulutuksella?

PATRUUNASIDE

Kuvassa vasemmalla on normaali Mosin-Nagant tyyppisten kiväärien, kuten yllä näkyvän m/28-30 -kiväärin ”kampa”. Oikeanpuoleinen side taas on tähtäinkaukoputkellisia Mosin-Nagant -kiväärejä varten. Kiikari olisi estänyt normaalin patruunakamman käytön.

Vapaaehtoisesti toimintaan hakeutuneilla miehillä riitti aikaa ja motivaatiota paneutua asioihin, ja suojeluskuntien tiukka koulutuksen tarkastus piti huolen siitä, että koulutus myös vietiin läpi. Sodassa se nähtiin tehokkaana toimintana. Tänäpäin Suomessa ei ole mitään vastaavaa koulutusjärjestelmää.

Menetetty vuodet

Sotien välisinä vuosina Suomessa tehtiin monia ase- ja tähtäinyhdistelmäkokeita. Suojeluskunnilla ja sotaväellä oli yleensä omat kilpailevat kehitysohjelmansa. Kahdenkymmenen vuoden aikana ei saatukaan joukoille jakoon yleisesti hyväksytyä ase ja kiikaritähäinyhdistelmää.

Vuonna 1935 päätti sotaväki yrittää vielä kerran ja aloitti uudelleen jo jäissä olleen tarkka-ampujatähäimien testaamisen. Projekti meni jotenkin tutunoloisella tavalla: sen sijaan, että olisi hankittu jo markkinoilla olevia, kenttäolosuhteissa testattuja ja hyväksi havaittuja tähtäimiä, päätettiin tehdä tähtäinlaite ihan itse.

Oy Physica Ab:lle annettiin ylimalkaiset ohjeet ja ulkoiset mitat, joiden perusteella tähtäintä tuli valmistaa. Lisäksi tarkoituksena oli tehdä tähtäin, joka sopisi sekä konekiväärin että ta-kiväärin tähtäimeksi. Eli tarkoitus oli saada vähän kaikkeen sopiva tähtäin. Säästettiin ja haettiin kompromisseja.

Puolikuukerho

Tuloksena oli kolminkertaisella suurenoksella ja 24 mm:n objektiivilla varustettu tähtäin, joka ehkä sopi miten kuten konekiväärin tähtäimeksi, mutta oli jotakuinkin sopimaton tarkka-ampujakiväärin tähtäimeksi. Ensinnäkin tähtäin oli laatikon muotoinen ja painoi noin kilon. Sen asentamista kokeiltiin lukkorungon päälle, mutta jalkojen kanssa se nousi ampuma-asennon kannalta kohtuuttoman korkeaksi. Seuraavaksi keksittiin asentaa se sivulle. Tämä taas edellytti ison poskipakan lisäämistä aseeseen.

Tähtäin oli myös varustettu sellaisella erikoisominaisuudella, että sen silmäväli okulaarista silmään oli vain 40 mm. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että aseeseen rekyylin vaikutuksesta tähtäin osui helposti >

Kuka oli Sulo Kolkka?

Tarkka-ampujia kannusti työssään palkkiot hyvistä suorituksista. ”Kaatojen” määrä oli suoraan verrannollinen lomien määrään, ylennyksiin ja kunniamerkkeihin.

Parhaiten menestynyt suomalainen tarkka-ampuja oli **Simo Häyhä**. Hän eliminoi yli 500 vihollisen sotilasta kiväärillään ja yli 200 konepistoolillaan. Lisäksi hän oli muilta tarkka-ampujataidoiltaan mestariluokkaa. Hän on ”kaatotilastoilla” mitattuna myös maailman paras tarkka-ampuja tähän päivään mennessä.

Suomalaisista maailmanennätystilastoissa esiintyy myös salaperäinen **Sulo Kolkka**. Talvisodan aikana erästä ulkomaalaista toimittajaa isännöi kuuluisa suomalainen urheilutoimittaja Sulo Kolkka. Sekaannus on voinut tapahtua ulkomaalaisen toimittajan sekoitettua isäntänsä ja Simo Häyhän nimen keskenään, tekihän hän juttua tällöin juuri Häyhästä.

Keskuudessamme elää tänäkin päivänä monia II maailmansodan tarkka-ampujia. Eräs heistä on *Tarkka-ampujan polku* -nimisen kirjan julkaisut **Toivo W. Maunonen**. Ehdottomasti lukemisen arvoista tekstiä tarkka-ammunnasta ja sotahistoriasta kiinnostuneille.

HJ